

КРАВЕЦЬ СВІТЛАНА,

кандидат педагогічних наук, старший дослідник, завідувач відділу зарубіжних систем професійної освіти і навчання Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-8878-6241>

e-mail: sveta.kindz@ukr.net

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УКРАЇНІ: СУТЬ, ПІДХОДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Анотація. *Актуальність теми* зумовлена сучасними реформами у системі професійної (професійно-технічної) освіти, євроінтеграційним розвитком національної системи кваліфікацій, зміною потреб споживачів освітніх послуг. Дослідження системи забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти в Україні дає змогу виявити особливості її розвитку та функціонування, визначити шляхи підвищення якості професійної (професійно-технічної) освіти, розширення її доступності та гнучкості.

Мета дослідження: схарактеризувати суть поняття «якість професійної (професійно-технічної) освіти», визначити сучасні підходи до забезпечення якості П(ПТ)О в Україні та особливості розвитку й функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах П(ПТ)О з урахуванням актуальних потреб споживачів освітніх послуг.

Методи дослідження: аналіз законодавчих актів і нормативно-правових документів – для виявлення змісту, структури та особливостей функціонування системи забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти; *аналіз і синтез* – для вивчення сутності понять у контексті дослідження; *узагальнення та систематизація* – для визначення сучасних підходів до забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти в Україні.

Основні результати дослідження. Проаналізовано законодавчі акти і нормативно-правові документи, що регламентують забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти в Україні; охарактеризовано поняття «якість професійної (професійно-технічної) освіти» та складові системи її забезпечення; визначено сучасні підходи до забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти в Україні та особливості розвитку й функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах

професійної (професійно-технічної) освіти з урахуванням актуальних потреб споживачів освітніх послуг.

Висновки та перспективи дослідження. Сучасні підходи до забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти в Україні (трансформаційний, компетентнісний, євроінтеграційний, системний, регіональний, партнерський, прогностичний) характеризуються адаптивністю освітніх послуг відповідно до потреб економіки та регіональних запитів у кваліфікованих працівниках, а також гнучкістю процедур і заходів освітніх процесів для швидкого доступу здобувачів освіти, у тому числі, й ветеранів, демобілізованих, внутрішньо переміщених та інших осіб до ринку гідної праці та цивільного життя. Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні кращих практик функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти з в умовах децентралізації та партнерства.

Ключові слова: система забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти, професійна (професійно-технічна) освіта, споживачі освітніх послуг, підходи до забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти.

Вступ. Реалізація стратегічних цілей державної політики відповідно до національних програм Плану Відновлення України, сталого розвитку, євроінтеграції, цифровізації, розвитку індустрії 4.0 суттєво впливають на трансформацію освіти, акцентуючи увагу на її якості – як основи політичної, економічної незалежності та конкурентоспроможності держави на світовому рівні.

Вихідні передумови. Сучасні реформи системи професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) у перспективі мають забезпечити громадянам України доступ до якісної П(ПТ)О та широкий вибір гнучких освітніх можливостей, а для ринку праці – конкурентоспроможних працівників для відновлення та відбудови країни. Відповідальність держави і суспільства щодо удосконалення якості П(ПТ)О зумовлюється й зростаючими вимогами сторін, які є провайдерами та споживачами освітніх послуг. Спільне прагнення до перемоги й євроінтеграції, виходу із політичної, соціально-економічної криз, досягнення добробуту життя та гідних умов праці актуалізують необхідність обґрунтування сучасних підходів до забезпечення якості П(ПТ)О.

Мета дослідження: схарактеризувати суть поняття «якість професійної (професійно-технічної) освіти», визначити сучасні підходи до забезпечення якості П(ПТ)О в Україні та особливості розвитку й функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах П(ПТ)О з урахуванням актуальних потреб споживачів освітніх послуг.

Методи дослідження: аналіз законодавчих актів і нормативно-правових документів – для виявлення змісту, структури та особливостей функціонування системи забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти; аналіз і синтез – для вивчення сутності понять у контексті дослідження; узагальнення та систематизація – для визначення сучасних підходів до забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до національного законодавства «якість освіти – це відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг», а «якість освітньої діяльності – це рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти» [1]. У дослідженнях Європейського центру розвитку професійної освіти і навчання «якість – це ступінь, до якої наявні характеристики задовольняють вимоги» [15], а сутність поняття «якість у системі професійної освіти і навчання» характеризується динамічністю відносно змін цінностей, цілей, ресурсів зацікавлених сторін, контексту професійної освіти і навчання.

Для національної П(ПТ)О в умовах сьогодення характерними є процеси модернізації, що безумовно пов'язані із зміною цінностей та цілей її сучасного й перспективного розвитку. Трансформаційний підхід до забезпечення якості П(ПТ)О базується на реалізації завдань сучасних національних програм розвитку економіки та освіти. Наприклад, у Стратегічному плані Міністерства освіти і науки України до 2027 року «Освіта переможців» визначено п'ять цілей за

пріоритетом 4: «Трансформація професійної освіти» щодо: створення ефективної мережі закладів П(ПТ)О і фахової передвищої освіти із сучасною інфраструктурою; забезпечення набуття освітніх і професійних компетентностей для розвитку особистості та успішної кар'єри; привабливості та престижності закладів П(ПТ)О і фахової передвищої освіти для навчання і роботи в них; ефективного використання власної організаційної, академічної і фінансової автономії та отримання фінансування, орієнтованого на результат; налагодження партнерства з бізнесом [11]. Серед визначальних цілей на період до 2030 року окреслено й ті, що спрямовані забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх; сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх; створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям [3].

Пріоритети трансформації професійної освіти й цілей сталого розвитку України співвідносяться із основними завданнями Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року» [2] та відповідному Плані заходів на 2020-2027 рр. із її запровадження [6], якими є: децентралізація управління та фінансування у сфері П(ПТ)О; забезпечення якості П(ПТ)О; державно-приватне партнерство у сфері П(ПТ)О та взаємозв'язок з ринком праці. Реалізація завдань щодо забезпечення якості П(ПТ)О передбачає: формування змісту П(ПТ)О на компетентнісній основі; впровадження внутрішньої системи забезпечення якості освіти та системи зовнішнього забезпечення якості освіти; модернізацію освітнього середовища, що забезпечує інноваційність, доступність, прозорість, гнучкість і відкритість освітнього процесу; удосконалення системи підготовки педагогічних працівників у сфері П(ПТ)О із залученням до освітнього процесу

висококваліфікованих працівників виробництва та сфери послуг; запровадження мотиваційних механізмів стимулювання професійної діяльності та розвитку педагогічних працівників.

Імплементація завдань щодо забезпечення якості П(ПТ)О передбачає їх структурування відносно пріоритетних цілей діяльності закладів П(ПТ)О, якими є: цілі навчання (орієнтовані на потреби учасників освітнього процесу, споживачів освітніх послуг і зацікавлених сторін); цілі управління й контролю (співвідносяться із принципами державної освітньої політики та завданнями національних, регіональних, інституційних стратегій); цілі партнерства і відповідальності (використання можливостей державно-приватного партнерства та доцільне використання ресурсів для досягнення результатів діяльності). Неможливо досягнути якості П(ПТ)О зосереджуючи увагу на реалізації однієї цілі, адже підходи до забезпечення якості містять елементи усіх трьох цілей, кожна із яких вимагає застосування тих чи інших підходів для її досягнення.

У процесі реалізації цілей навчання пріоритетним є *компетентнісний підхід* до забезпечення якості П(ПТ)О, що передбачає дотримання вимог стандартів (професійних та освітніх), якими визначені обов'язкові компетентності, сукупність знань, умінь та навичок для якісного виконання трудових функцій у професійній діяльності. У національній системі П(ПТ)О вимоги до результатів навчання здобувачів освіти відповідного рівня, обов'язкових ключових, загальних та професійних компетентностей, змісту П(ПТ)О, освітнього рівня вступників, рівня кваліфікації випускника закладу П(ПТ)О, загального обсягу навчального навантаження, переліку основних засобів навчання визначаються Державним стандартом професійної (професійно-технічної) освіти [5]. Варто зазначити, що основою для розроблення освітніх стандартів є професійні стандарти – «затверджені в установленому порядку вимоги до компетентностей працівників, що слугують основою для формування професійних кваліфікацій» [7].

Взаємозв'язок між професійними та освітніми стандартами передбачає відповідність якості П(ПТ)О потребам ринку праці та формує основи для поступового переходу від кваліфікаційних характеристик і розрядної системи до відповідності професійних кваліфікацій рівням і дескрипторам національної та європейської рамки кваліфікацій. Інструменти національної рамки кваліфікацій також базуються на компетентностях, а процеси підтвердження/присвоєння професійних кваліфікацій у кваліфікаційних центрах, набуття та/чи підтвердження мікрокваліфікацій розширюють можливості їх визнання у різних європейських країнах. У цих процесах відстежується *євроінтеграційний підхід* до забезпечення якості П(ПТ)О, адже як національна, так і європейська рамки кваліфікацій сприяють визнанню результатів, досягнутих у різних середовищах, таким чином пов'язуючи формальне, неформальне та інформальне навчання молоді та дорослого населення.

Цілі управління й контролю у забезпеченні якості П(ПТ)О ґрунтуються на дотриманні чинного законодавства, відповідності принципам державної освітньої політики, завданням національних, регіональних, інституційних стратегій. *Системний підхід* до управління якістю П(ПТ)О передбачає урахування всіх факторів впливу на пріоритетні цілі та видозміну ознак елементів цілісної системи забезпечення якості освіти. Визначальні напрями функціонування системи забезпечення якості П(ПТ)О відображаються у чинному законодавстві, що характеризується внесенням змін і доповнень на вимогу відповідних обставин. Відповідальною за державну політику у сфері освіти, зокрема з питань забезпечення якості освіти, забезпечення якості освітньої діяльності, здійснення державного нагляду (контролю) за закладами освіти (крім закладів вищої освіти) щодо дотримання ними законодавства є Державна служба якості освіти України. Складовими національної системи забезпечення якості освіти є: система забезпечення якості в закладах освіти (внутрішня система забезпечення якості освіти); система зовнішнього

забезпечення якості освіти; система забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти. Процеси удосконалення критеріїв системи забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти та системи зовнішнього забезпечення якості освіти відбуваються на основі результатів інституційних аудитів й зумовлюють зміни у розвитку та функціонуванні інших складників системи.

Перспективи розширення автономії та незалежності закладів П(ПТ)О, що закладені у змісті сучасних законопроектів у сфері професійної освіти, сприятимуть самостійному прийняттю управлінських рішень щодо формування та ефективного функціонування внутрішньої системи забезпечення якості у закладах П(ПТ)О з урахуванням особливостей регіонального ринку праці та швидкій адаптації до потреб споживачів освітніх послуг у регіоні.

У цьому контексті *регіональний підхід* до формування внутрішньої системи забезпечення якості у закладах П(ПТ)О передбачає аналіз соціально-економічного стану регіону, залученість місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їх структурних підрозділів з питань освіти, керівників закладів П(ПТ)О, представників бізнесу до формування стратегій, моніторингу показників розвитку регіону з урахуванням інноваційних підходів у реалізації освітньої політики на національному рівні. Застосування регіонального підходу до забезпечення якості П(ПТ)О в умовах децентралізації та розширення автономії закладів П(ПТ)О ґрунтується на дотриманні принципів розвитку та функціонування систем, а саме: цілісності (зміни елементів системи зумовлюють видозміну інших підсистем), ідентифікованості (специфічні особливості підсистем, що сприяють функціонуванню цілісної системи); відкритості (вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на етапах функціонування системи); гнучкості (оперативне реагування на зміни), динамізму (безперервний інноваційний розвиток та удосконалення системи) та ін.

Питання формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах П(ПТ)О конкретизовані наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», у яких зазначено, що «внутрішня система забезпечення якості – це сукупність умов, процедур і заходів, що забезпечують ефективність освітніх і управлінських процесів, які безпосередньо впливають на якість результатів освітнього процесу, формування ключових і професійних компетентностей здобувачів освіти, сприяють всебічному розвитку їх особистості» [11]. Керівникам закладів П(ПТ)О рекомендовано затвердити Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в закладі П(ПТ)О, що передбачає розроблення Стратегії (політики) та процедури забезпечення якості освіти, в якій: визначено орієнтири функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти; враховано інтереси учасників освітнього процесу щодо якості освітніх послуг та реалізації інших їхніх прав; дотримано засад державної політики у сфері освіти та принципів освітньої діяльності.

Для визначення орієнтирів функціонування внутрішньої системи забезпечення якості у закладах П(ПТ)О та реалізації цілей партнерства й відповідальності важливо використовувати *партнерський підхід*, в основі якого – принципи, технології, механізми державно-приватного партнерства (далі – ДПП).

Як зазначає В. Радкевич, «загальні принципи розвитку ДПП у сфері П(ПТ)О передбачають взаємодію між державними установами, приватними компаніями й громадськими організаціями, обумовлюють взаємовигідність і прозорість діяльності, інноваційність розроблення та впровадження освітніх програм, соціальну відповідальність та забезпечення доступності й якості П(ПТ)О, а також сталість та адаптивність до змін у суспільстві й економіці». Для

підвищення якості П(ПТ)О, її відповідності потребам ринку праці та з метою створення ефективної взаємовигідної співпраці між державними установами, приватним та громадським сектором важливе значення мають й специфічні принципи, а саме: інтегративності, співробітництва й пошуку компромісів, зв'язку теорії з практикою і продуктивною діяльністю, децентралізації управління, рівноправності партнерів, узгодження інтересів сторін партнерства, соціальної відповідальності, бенчмаркінгу, спільного фінансування, розподілу ризиків між партнерами [4].

Вибір орієнтирів діяльності закладу П(ПТ)О передбачає застосування технології прийняття управлінських рішень, етапи реалізації якої (моніторинг поточної ситуації у внутрішньому і зовнішньому середовищі (виявлення проблеми); розроблення оптимального рішення; прийняття компромісного управлінського рішення; зворотний зв'язок з усіма зацікавленими сторонами). Ця технологія дає змогу розвивати конструктивну взаємодію між сторонами ДПП на різних рівнях [14], а її результатом є визначений напрям інноваційного розвитку закладу П(ПТ)О та підвищення якості освітнього процесу не тільки для задоволення інтересів суб'єктів ДПП, а й за їхньої активної участі у цих процесах.

Механізми ДПП сприяють формуванню політики внутрішнього забезпечення якості у закладах П(ПТ)О, надають їм певний ступінь незалежності щодо прийняття рішень для її удосконалення та не суперечать основним положенням чинного законодавства. Йдеться про застосування дорожньої карти розвитку ДПП у сфері П(ПТ)О, використання кейсів співпраці бізнесу та закладів П(ПТ)О [10]; алгоритму партнерської взаємодії між суб'єктами, заінтересованими у розробленні сучасних професійних кваліфікацій для повоєнного відновлення України [8]; рекомендацій щодо створення галузевих кваліфікаційних центрів для присвоєння, підтвердження й визнання професійних кваліфікацій різних категорій населення, у тому числі ветеранів війни та

внутрішньо переміщених осіб [13]; посилення ролі дорадчих органів у сфері П(ПТ)О, що реалізують консультативну, експертно-аналітичну, інформаційно-просвітницьку і моніторингово-оцінювальну функції з метою налагодження співпраці між закладами П(ПТ)О, роботодавцями та іншими заінтересованими сторонами для підвищення якості професійної підготовки кваліфікованих робітників з урахуванням потреб повоєнного відновлення України [10].

Партнерський підхід впливає на процес розроблення та якості стратегії (політики) забезпечення якості П(ПТ)О, конкретизуючи у змісті процедури: планування (постановка чітких і реальних цілей), впровадження (визначення необхідної структури для досягнення цілей), оцінювання (розробка механізмів збору та оцінки інформації на предмет досягнення цілей) та перегляду (оцінка результатів та внесення необхідних поправок чи змін) за участі зацікавлених сторін. Зацікавлені сторони на засадах партнерства впливають на удосконалення якості П(ПТ)О, що засвідчується результатами спільної проєктної діяльності: «створення й повноцінне функціонування на базі закладів П(ПТ)О навчально-практичних центрів галузевого спрямування, запровадження участі представників приватного сектору у формуванні регіонального замовлення на підготовку кваліфікованих кадрів та опрацюванні законодавчих і нормативно-правових актів, керування розробленням професійних і освітніх стандартів, випереджувальне оновлення змісту професійної освіти з урахуванням техніко-технологічних змін у галузях економіки; організація й здійснення виробничого навчання і виробничої практики на виробництві (дуальне навчання на робочих місцях); організація стажування педагогічних працівників в умовах високотехнологічних виробництв; участь стейкхолдерів у складі державних кваліфікаційних комісій, наглядових і регіональних рад професійної (професійно-технічної) освіти, проведенні заходів професійної орієнтації, розвитку інституту наставництва на виробництві тощо [9].

Рівень задоволеності споживачів освітніх послуг якістю освітньої діяльності/процесу зумовлює необхідність перегляду стратегій та відповідних процедур. Окрім учасників освітнього процесу (здобувачі освіти, педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники, батьки та ін.), споживачами освітніх послуг є роботодавці, громада, держава, суспільство, потреби котрих в умовах сьогодення є змінними і зростаючими.

У цьому контексті актуалізується значення застосування *прогностичного підходу* до забезпечення якості П(ПТ)О, що передбачає здатність системи оновлювати орієнтири розвитку, оперативно забезпечувати якісні освітні послуги відповідно до потреб економіки та регіональних запитів у кваліфікованих працівниках, а також вибудовувати гнучкі процедури і заходи для швидкого доступу здобувачів освіти, у тому числі, й ветеранів, демобілізованих, внутрішньо переміщених та інших осіб до ринку гідної праці та цивільного життя. Прогностичний підхід до забезпечення якості П(ПТ)О ґрунтується на аналізі запитів споживачів освітніх послуг, особливостей сучасних реформ системи П(ПТ)О, тенденцій розвитку національної системи кваліфікацій, що дедалі активніше визначають потреби у нових професіях і кваліфікаціях; розширенні можливостей підтвердження/присвоєння, визнання повних і часткових професійних кваліфікацій, зокрема у кваліфікаційних центрах; забезпеченні професійного (професійно-технічного) навчання упродовж життя, зокрема у навчально-практичних центрах, галузевих хабах, на підприємствах, в установах або організаціях; залученні зацікавлених сторін до розвитку інноваційної національної освіти та системи кваліфікацій, що співвідносяться і європейськими стандартами якості.

Таким чином, обґрунтовані сучасні підходи (трансформаційний, компетентнісний, євроінтеграційний, системний, регіональний, партнерський, прогностичний) комплексно спрямовані на розвиток якісної національної професійної освіти, що забезпечить умови для максимального розкриття

потенціалу особистості на різних етапах життя та у змінних умовах; розширення можливостей для навчання усіх верств населення відповідно до потреб ринку праці; розбудову міцних партнерських відносин із бізнесом для подолання економічних викликів, пов'язаних із військовою агресією РФ; розвиток і функціонування національної системи кваліфікацій, збереження людського капіталу; виконання євроінтеграційних зобов'язань України тощо.

Упровадження цих та інших нових підходів до системи забезпечення якості П(ПТ)О зумовлює оновлення і перегляд її складників, розроблення дієвих технологій управління, заходів і процедур функціонування, механізмів та критерії оцінювання тощо. Відтак, підтверджується динамічність поняття «якість П(ПТ)О», що постійно трансформується в контексті сучасних викликів, охоплює сукупність необхідних ресурсів для організації й надання якісних освітніх послуг з урахуванням стратегічних цілей державної політики, інноваційних підходів розвитку національного та регіонального ринків праці, інтересів і зростаючих потреб здобувачів освіти й суспільства.

Список посилань

1. Верховна Рада України. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017 // Законодавство України. 2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 30.04.2025).

2. Верховна Рада України. *Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 419-р від 12.06.2019* // Законодавство України. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-p#Text> (дата звернення: 30.04.2025).

3. Верховна Рада України. *Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України № 722/2019 від 30.09.2019* // *Відомості Верховної Ради України*. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 30.04.2025).

4. Державно-приватне партнерство у сфері професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України: методичний посібник / Радкевич, В. О., Попова, В. В., Рябова, З. В., Кравець, С. Г., Радкевич, О. П.,

Чепуренко, Я. О., Вороніна-Пригодій, Д. А., & Слободяник, О. В., за ред. В. О. Радкевич. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2023. 222 с. <https://doi.org/10.32835/978-617-8167-01-1/2023> ; URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739853> (дата звернення: 28.04.2025).

5. Кабінет Міністрів України. *Про затвердження Державного стандарту професійної (професійно-технічної) освіти: Постанова № 1077 від 20.10.2021* // Законодавство України. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1077-2021-п#Text> (дата звернення: 30.04.2025).

6. Кабінет Міністрів України. *Про затвердження плану заходів на 2020–2027 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року: Розпорядження № 508-р від 29.04.2020* // Законодавство України. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/508-2020-р#Text> (дата звернення: 30.04.2025).

7. Кабінет Міністрів України. *Про затвердження Порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів: Постанова № 373 від 31.05.2017* // Законодавство України. 2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/373-2017-п> (дата звернення: 30.04.2025).

8. Кравець, С. Г. Центр сучасних професій і технологій навчання Інституту професійної освіти НАПН України як осередок партнерської взаємодії: доповідь на засіданні Вченої ради Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України, 27 травня 2024 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, (2024). 6(1). С. 1-9. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6147> ; URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741884/> (дата звернення: 27.04.2025).

9. Кравець, С. Г., Слободяник, О. В. Розвиток партнерства у сфері професійної освіти на засадах проєктної діяльності. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Педагогіка*, 2024. №18(35). URL: <http://lib.iitta.gov.ua/740892/> (дата звернення: 29.04.2025).

10. Механізми державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти у повоєнний час: методичні рекомендації / Радкевич, В. О., Кравець, С. Г., Попова, В. В. Чепуренко, Я. О., & Крячко, В. І., за ред. В. О. Радкевич, С. Г. Кравець. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2024. 72 с. <https://doi.org/10.32835/978-617-8167-09-7/2024> ; URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743396/> (дата звернення: 27.04.2025).

11. Міністерство освіти і науки України. *Про затвердження Методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти: Наказ № 509 від*

06.05.2021. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-z-pitan-formuvannya-vnutrishnoyi-sistemi-zabezpechennya-yakosti-osviti-u-zakladah-profesijnoyi-profesijno-tehnichnoyi-osviti> (дата звернення: 30.04.2025).

12. Міністерство освіти і науки України. *Стратегічний план Міністерства освіти і науки України до 2027 року «Освіта переможців»* 11.03.2024. URL: <https://mon.gov.ua/news/osvita-peremozhstiv-predstavlyaemo-strategichniy-plan-diyalnosti> (дата звернення: 30.04.2025).

13. Онищенко, А. П. Створення та функціонування кваліфікаційних центрів сфери послуг на засадах державно-приватного партнерства. *Інноваційна професійна освіта. Випуск: Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства: монографія*, 2024. 6(19). С. 83-98. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743540/> (дата звернення: 27.04.2025).

14. Технології розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти у повоєнний час: практичний посібник / Кравець, С. Г., Мордоус, І. О., Попова, В. В., Радкевич, В. О., Рябова, З. В., Царьова, Є. С., & Чепуренко, Я. О. за ред. В. О. Радкевич. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2023. 195 с. <https://doi.org/10.32835/978-617-95325-4-2/2023> ; URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740135> (дата звернення: 28.04.2025).

15. CEDEFOP. *Glossary of quality in education and training*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. URL: <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications/4106> (дата звернення: 30.04.2025).

References

1. Verkhovna Rada Ukrainy. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» № 2145-VIII vid 05.09.2017 // Zakonodavstvo Ukrainy. 2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (data zvernennia: 30.04.2025).

2. Verkhovna Rada Ukrainy. Kontseptsiiia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi profesiinoi (profesiino-tehnichnoi) osvity «Suchasna profesiina (profesiino-tehnichna) osvita» na period do 2027 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy № 419-r vid 12.06.2019 // Zakonodavstvo Ukrainy. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-r#Text> (data zvernennia: 30.04.2025).

3. Verkhovna Rada Ukrainy. Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku: Ukaz Prezydenta Ukrainy № 722/2019 vid 30.09.2019 // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (data zvernennia: 30.04.2025).

4. Derzhavno-pryvatne partnerstvo u sferi profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity dlia vidnovlennia ekonomiky Ukrainy: metodychnyi posibnyk / Radkevych, V. O., Popova, V. V., Riabova, Z. V., Kravets, S. H., Radkevych, O. P., Chepurenko, Ya. O., Voronina-Pryhodii, D. A., & Slobodianyk, O. V., za red. V. O. Radkevych. Kyiv: Instytut profesiinoi osvity NAPN Ukrainy, 2023. 222 s. <https://doi.org/10.32835/978-617-8167-01-1/2023> ; URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739853> (data zvernennia: 28.04.2025).

5. Kabinet Ministriv Ukrainy. Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity: Postanova № 1077 vid 20.10.2021 // Zakonodavstvo Ukrainy. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1077-2021-p#Text> (data zvernennia: 30.04.2025).

6. Kabinet Ministriv Ukrainy. Pro zatverdzhennia planu zakhodiv na 2020–2027 roky iz zaprovadzhennia Kontseptsii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity «Suchasna profesiina (profesiino-tekhnichna) osvita» na period do 2027 roku: Rozporiadzhennia № 508-r vid 29.04.2020 // Zakonodavstvo Ukrainy. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/508-2020-r#Text> (data zvernennia: 30.04.2025).

7. Kabinet Ministriv Ukrainy. Pro zatverdzhennia Poriadku rozroblennia, vvedennia v diiu ta perehliadu profesiinykh standartiv: Postanova № 373 vid 31.05.2017 // Zakonodavstvo Ukrainy. 2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/373-2017-p> (data zvernennia: 30.04.2025).

8. Kravets, S. H. Tsentр suchasnykh profesii i tekhnolohii navchannia Instytutu profesiinoi osvity NAPN Ukrainy yak osередok partnerskoi vzaiemodii: dopovid na zasidanni Vchenoi rady Instytutu profesiinoi osvity Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy, 27 travnia 2024 r. Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy, (2024). 6(1). S. 1-9. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6147> ; URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741884/> (data zvernennia: 27.04.2025).

9. Kravets, S. H., Slobodianyk, O. V. Rozvytok partnerstva u sferi profesiinoi osvity na zasadakh proiektnoi diialnosti. Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriia Pedahohika, 2024. №18(35). URL: <http://lib.iitta.gov.ua/740892/> (data zvernennia: 29.04.2025).

10. Mekhanizmy derzhavno-pryvatnoho partnerstva u sferi profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity u povoiennyi chas: metodychni rekomendatsii / Radkevych, V. O., Kravets, S. H., Popova, V. V. Chepurenko, Ya. O., & Kriachko, V. I., za red. V. O. Radkevych, S. H. Kravets. Kyiv: Instytut profesiinoi osvity NAPN Ukrainy, 2024. 72 s. <https://doi.org/10.32835/978-617-8167-09-7/2024> ; URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743396/> (data zvernennia: 27.04.2025).

11. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii z pytan formuvannia vnutrishnoi systemy zabezpechennia yakosti osvity u zakladakh profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity: Nakaz № 509 vid 06.05.2021. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-z-pitan-formuvannya-vnutrishnoyi-sistemi-zabezpechennya-yakosti-osviti-u-zakladah-profesijnoyi-profesijno-tehnichnoyi-osviti> (data zvernennia: 30.04.2025).

12. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Stratehichnyi plan Ministerstva osvity i nauky Ukrainy do 2027 roku «Osvita peremozhstv» 11.03.2024. URL: <https://mon.gov.ua/news/osvita-peremozhstv-predstavlyaemo-strategichnyi-plan-diyalnosti> (data zvernennia: 30.04.2025).

13. Onyshchenko, A. P. Stvorennia ta funktsionuvannia kvalifikatsiinykh tsentriv sfery posluh na zasadakh derzhavno-pryvatnoho partnerstva. Innovatsiina profesiina osvita. Vypusk: Profesiina osvita v umovakh staloho rozvytku suspilstva: monohrafiia, 2024. 6(19). S. 83-98. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743540/> (data zvernennia: 27.04.2025).

14. Tekhnolohii rozvytku derzhavno-pryvatnoho partnerstva u sferi profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity u povoiennyi chas: praktychnyi posibnyk / Kravets, S. H., Mordous, I. O., Popova, V. V., Radkevych, V. O., Riabova, Z. V., Tsarova, Ye. S., & Chepurenko, Ya. O. za red. V. O. Radkevych. Kyiv: Instytut profesiinoi osvity NAPN Ukrainy, 2023. 195 s. <https://doi.org/10.32835/978-617-95325-4-2/2023> ; URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740135> (data zvernennia: 28.04.2025).

15. CEDEFOP. Glossary of quality in education and training. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. URL: <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications/4106> (data zvernennia: 30.04.2025).

QUALITY ASSURANCE SYSTEM OF VOCATIONAL EDUCATION IN UKRAINE: ESSENCE, APPROACHES AND FEATURES OF FUNCTIONING

Svitlana Hryhorivna Kravets,
*Candidate of Pedagogical Sciences (PhD),
Senior Researcher, Head of the Department of Foreign Vocational
Education Systems, Institute of Vocational Education of the
National Academy of Educational Sciences of Ukraine*
<https://orcid.org/0000-0002-8878-6241>
e-mail: sveta.kindz@ukr.net

The relevance of the topic is due to modern reforms in the system of vocational education, European integration development of the national qualifications system, and changing needs of consumers of educational services. The study of approaches to

ensuring the quality of vocational education in Ukraine makes it possible to identify the peculiarities of the development and functioning of this system, to identify ways to improve the quality of vocational education, expand its accessibility and flexibility.

The purpose of the study is to characterize the essence of the concept of «quality of vocational education and training», to determine modern approaches to ensuring the quality of VET in Ukraine and the peculiarities of the development and functioning of the internal system of quality assurance in VET institutions, taking into account the current needs of consumers of educational services.

Research methods: *analysis* of legislative acts and regulatory documents – to identify the content, structure and features of the functioning of the system of quality assurance of vocational education; *analysis and synthesis* – to study the essence of concepts in the context of the study; *generalization and systematization* – to determine modern approaches to ensuring the quality of vocational education in Ukraine.

The main results of the study. The author analyzes the legislative acts and regulatory documents governing the quality of vocational education in Ukraine; characterizes the concept of «quality of vocational education» and the components of the system of its provision; identifies modern approaches to ensuring the quality of vocational education in Ukraine and the peculiarities of the development and functioning of the internal system of quality assurance in vocational education institutions, taking into account the current needs of consumers.

Conclusions and prospects for the study. Modern approaches to ensuring the quality of vocational education in Ukraine (transformational, competence, European integration, systemic, regional, partnership-oriented, and prognostic) are characterized by the adaptability of educational services in accordance with the needs of the economy and regional demands for qualified workers, as well as the flexibility of procedures and measures of educational processes for quick access of students, including veterans, demobilized, internally displaced and other persons to the market of decent work and civilian life. Prospects for further research are to study the best practices of the internal system of quality assurance in vocational education and training institutions in the context of decentralization and partnership.

Keywords: education quality assurance system, quality of vocational education, vocational education, consumers of educational services, approaches to ensuring the quality of vocational education.